

EUROPOS PARLAMENTAS

2009 - 2014

Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitetas

14.9.2011

DARBO DOKUMENTAS

dėl Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos
sukūrimo iki 2050 m. plano

Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitetas

Pranešėjas: Chris Davies

Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. planas

Pratarmė

Šiuo metu labiau negu bet kada anksčiau reikia mažinti visuotinį atšilimą sukeliančių išmetamų dujų kiekį, tačiau nors esama politinės valios, trukdo nenoras.

Nors ES vyriausybės daug kartų yra sakiusios, kad sutinka su moksliniais įrodymais, ir pripažinusios, kad delsimas tuoj pat imtis veiksmų siekiant plėtoti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką geriausiu atveju pasirodys labai brangus, o blogiausiu atveju katastrofiškas, per daug jų vis dar nenori veikti ryžtingai. Ekonomikos nuosmukis pakirto pasitikėjimą ir nukreipė dėmesį. Viltys susitarti dėl ambicingo tarptautinio susitarimo dėl kovos su klimato kaita priemonių žlugo (nors vis daugiau šalių savanoriškai prisiima atitinkamus įsipareigojimus). Europos Komisijos 2050 m. plano dar neparėmė Taryba.

Sprendimus priimančias asmenis apimti netikrumo ir abejonių. Europos Sąjunga, pati viena mažindama išmetamą dujų kiekį, negali apsaugoti pasaulio nuo pavojingos klimato kaitos, tačiau ar atitinkama mūsų veikla gali neigiamai paveikti Europos ekonomiką, o gal toks poveikis būtų nedidelis? Ar investicijos į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką plėtrą iš tikrųjų galėtų duoti naudos ir suteikti naujų prekybos galimybių? Ar, turint mintyje tai, kad nėra privalomo tarptautinio susitarimo, pramoninės šalys ims ryžtingu priemonių, kad sumažintų savo išmetamų dujų kiekį? Ar ES, užuot abejojusi, turėtų tapti lydere?

Ar galima pasiekti tikslus, jei apribosime kai kurių technologijų naudojimą? Ar nenaudosime branduolių sintezės ar anglies dioksido surinkimo ir saugojimo technologijų? Ar taikysime apribojimus skalūnų dujoms arba biodegalų importui? Ar įstengsime investuoti reikiamas sumas į mažo anglies dioksido kiekio technologijų plėtrą? Kai kurioms valstybėms narėms bus sunkiau sumažinti CO₂ kiekį, taigi ar dabartinės naštos pasidalijimo nuostatos pakankamos? Ar turime teikti papildomą paramą ir, jei taip, kas už tai mokės?

Tai, kad prisiimama per mažai įsipareigojimų, iš dalies priklauso nuo skeptiško kai kurių politikų požiūrio į visuotinį atšilimą. Gal mokslininkai neteisūs?

Vis dėlto pasaulyje išmetama vis daugiau CO₂. Havajų Mauna Loa observatorijoje 2011 m. gegužės mėn. buvo užregistruotas didžiausias metinis anglies dioksido kiekis – 394,16 ppm, tai daugiau negu prieš dešimtmetį buvęs kiekis – 373,78 ppm. Dabar jau visiškai aišku, kad pasaulyje išmetamo CO₂ kiekis nenustos didėti nei iki 2015 m., nei dar daug metų po to.

Iš mokslinių duomenų ir tendencijų matyti, kad vidutinė pasaulio temperatūra pakils daugiau kaip 2 °C. Iš tikrųjų tai galėtų atsitikti dar tuo laiku, kai daugelis dabartinių Europos Parlamento narių dar bus gyvi. Atšilimas tęsis ir jiems mirus. JK George'o Hadley centro (angl. Hadley Centre) duomenimis, vidutinė paviršinė oro temperatūra pasaulyje 2070–2100 m. pakils 3–5 C, nebent būtų nedelsiant imtasi atitinkamų veiksmų. Tokios temperatūros, be kitų padarinių, galėtų itin paveikti ir pasaulio, kuris minimu laikotarpiu turės išmaitinti daugiau kaip 2 mlrd. žmonių, žemės ūkio našumą.

Mes ne nakvišos, einantys pražūtin, judame plačiai atmerktomis akimis, visiškai sąmoningai, bet išsiblaškę.

Plano tikslai

Europos Sąjunga prisiėmė besąlyginį ir vienašališką įsipareigojimą iki 2020 m. tik sumažinti 20 proc. CO₂ kiekį, kuris buvo išmetamas 1990 m. Vis dėlto jį patvirtino nemažai politinių priemonių, kurios, jei būtų taikomos iki galo, padėtų iki 2050 m. 40 proc. sumažinti išmetamų dujų kiekį.

Taryba pripažino, kad toks metodas netinkamas, ir apskritai sutiko, kad iki 2050 m išmetamų dujų kiekį reikia sumažinti 80–95 proc. Priėmus Komisijos planą Europos Sąjunga įsipareigos siekti šio tikslo ir bus turimas pagrindas teikti įvairius konkrečius pasiūlymus dėl naujos politikos. Šio plano svarba turėtų būti atitinkamai įvertinta.

Plane siūloma mažinti vietinį išmetamų dujų kiekį etapais: iki 2030 m. – 40 proc., o iki 2040 m. – 60 proc. Pagal tokį planą numatoma, kad iki 2020 m. išmetamų dujų kiekis bus sumažintas 25 proc. Komisija pabrėžia, kad ES pasieks šiuos tikslus, jei bus iki galo įgyvendintos jau patvirtintos priemonės. Kadangi valstybės narės atitrūkusios nuo energijos vartojimo efektyvumo tikslų, gali būti, kad norint imtis papildomų taisomųjų veiksmų reikės Tarybos ir Parlamento pagalbos.

Plane susitelkiama į laikotarpio pabaigą; jame numatoma, kad išmetamų dujų kiekio mažinimo sparta didės bėgant metams ir vystantis technologijoms. Per daug siūlomų didelių pakeitimų bus daroma tik po daugelio metų. 1990–2020 m. laikotarpiu bendras išmetamo CO₂ kiekis turėtų būti sumažintas tik 25 proc., o per kitus 30 metų jį reikėtų sumažinti dar 55 proc.

Pokyčiams reikia laiko, tačiau Komisijos pasiūlymai gali būti kritikuojami kaip per mažai ambicingi ir siauri, nors ir gali atspindėti sunkumus, kurių kyla norint pasiekti politinio susitarimo dėl radikalesnių metodų. Darant prielaidą, kad viskas bus gerai, jei bus pasiektas 2050 m. tikslas, neatsižvelgiama į faktą, kad kiekviena išmesto CO₂ tona atmosferoje gali išlikti daugiau kaip 100 metų. CO₂ kiekis kaupiasi kiekvieną dieną ir prisideda prie visuotinio atšilimo. Reikia iš esmės sumažinti išmetamą jo kiekį nedelsiant, o ne per ateinančius 30–40 metų.

Svarba Europos ekonomikai

Užduotis yra itin sumažinti išmetamo CO₂ kiekį ir drauge išlaikyti bei kurti konkurencingą ekonomiką. Šie du tikslai turi būti pasiekti drauge. Kitos pasaulio šalys vystosi taip sparčiai, kad kyla pavojus, jog Europa atsiliks, bandydama išlaikyti senus įpročius ir seną turtą, kurių atsisakoma kitur. Turime judėti į priekį, naudotis naujomis mintimis ir naujomis galimybėmis.

Komisijos poveikio vertinime daroma išvada, kad pasiekus plane nustatytų tikslų pasikeis užimtumo modeliai, tačiau šis pokytis nebus neigiamas arba bus teigiamas. Galima ekonominė nauda bus didžiausia, jei valstybės narės veiksmingai panaudos aukcionų pajamas, o ES sėkmingai pasinaudos savo pirmumo pranašumu.

Šio optimistinio požiūrio gali nepavykti paversti realybe dėl pesimizmo ir kai kurių pramonės lobistų trumparegiškumo. Labai jau dažnai jiems pavykdavo sukelti baimę dėl padarinių, kurių būtų keičiant politiką.

Vyriausybėms ir Europos Parlamento nariams, pavyzdžiui, automobilių gamintojai 2007–2008 m. sakė, kad dėl naujų automobilių išmetamo CO₂ kiekio mažinimo priemonių padidėtų pardavimo kaina ir kiltų grėsmė šios pramonės šakos ateičiai. Iš tikrųjų naujų automobilių kaina nuo tada sumažėjo, o ES teisės aktai, kuriuose reikalaujama efektyviau vartoti degalus, padėjo lengviau atsikvėpti vairuotojams, kurie turėjo spręsti labai išaugusių degalų kainų problemą. Dėl didesnių aplinkosauginių standartų ES automobilių gamintojų konkurencinė padėtis nesusilpnėjo.

Susirūpinimas dėl kai kuriems daug energijos suvartojantiems sektoriams kylančios grėsmės dėl anglies dioksido nutekėjimo pagrįstas, tačiau labai perdedamas. Atitinkami pramonės sektoriai turi nemokamai skirtų apyvartinių taršos leidimų perteklių, kuris juos apsaugos nuo anglies kainų poveikio artimiausiais metais. Problemų, kurių turi Europos ekonomika, kyla ne dėl anglies dioksido nutekėjimo.

Jeigu Kinija ir toliau augs taip, kaip praėjusiais metais, jos išmetamo CO₂ kiekis 2030 m. bus lygus likusio pasaulio šiandien išmetamam CO₂ kiekiui. Siekdama to išvengti, Kinija turi skubiai išplėsti mažo anglies dioksido kiekio elektros energijos gamybą ir iš tikrųjų masiškai imtis anglies dioksido surinkimo ir saugojimo. Jei ES pavėluos plačiai įdiegti mažo anglies dioksido kiekio technologijas, turėsime importuoti įrangą užuot patys ją gaminę. Jei delsime, dabartinis Tolimųjų Rytų įmonių dominavimas saulės energijos technologijų srityje padidės daugybę kartų. ES gresia pavojus netekti visų pretenzijų tapti lydere technologijų srityje ir su tuo susijusių ekonominių galimybių.

Visų pirma ES turi vadovauti ir teikti paaiškinimus pramonei, visų pirma energijos gamybos sektoriui. Dabar padaryti sprendimai dėl investicijų paveiks išmetamo CO₂ kiekį 2050 m. Šiuo metu projektuojamos elektrinės galėtų pradėti veikti dar iki 2020 m. ir galėtų būti vis dar naudojamos praėjus trims dešimtmečiams. Būtina nustatyti ilgalaikę politiką, kad pramonė galėtų investuoti pasitikėdama ir nebijodama, jog jos turto vertė sumažės. Priėmus planą atsiras aiškumas, kurio reikalauja investuotojai.

Pokyčių bus, tačiau bijoti reikia ne jų, o pačios baimės.

Parlamento balsavimo pasekmės

Nors tai ne teisėkūros dalykas, tačiau Parlamento atsakas gali ypač paveikti būsimą politiką. Nors pranešėjas mano, kad Komisijos planas silpnas vietinio išmetamų dujų kiekio, kurį reikia mažinti nedelsiant, požiūriu, jis rekomenduoja Parlamentui pritarti šiam planui ir jame

pagal metus – 2030 m., 2040 m. ir 2050 m. nustatytiems CO₂ kiekio mažinimo etapams.

Pritarimas reikštų, jog Parlamento nariai pripažįsta, kad Europos Sąjunga turėtų būti pasirengusi vadovauti visuotinio atšilimo klausimu. Tai reikš, kad net tai, jog nėra tokio privalomo tarptautinio susitarimo, kurio siekiame, Parlamentas pripažįsta, kad ES turėtų prisiimti pradininkės šioje srityje vaidmenį ir imtis veiksmų, kurių reikia norint iki 2050 m. sukurti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Tai parodys, kad Parlamento nariai nori, jog ES pasirinktų naujas technologijas ir naują būdą, kaip pasiekti mūsų ekonominių tikslų.

Pritarimas parodys, kad Parlamentas supranta, jog pramonei reikia kuo aiškiau nurodyti, kad esama ilgalaikės politikos. Bus parodyta, kad Parlamento nariai supranta, jog reikia pradėti taikyti tinkamas politines priemones, kuriomis būtų galima remtis priimant sprendimus investuoti, taigi nariams reikės pripažinti, kad jie turi arba pritarti priemonėms, skirtoms apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemai sugriežtinti, ir padidinti išmetamo CO₂ kainą, arba turi finansiškai remti alternatyvias priemones, kuriomis siekiama skatinti investicijas, kai taip pat mažinamas anglies dioksido kiekis.

Mums turėtų būti aišku, kas bus, jei neparemsime plano. Kito plano nėra. Jei nebus pritarta į etapus suskirstytiems tikslams, kurie buvo pasiūlyti atsižvelgiant į JT Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos rekomendacijas, bus galima tarti, kad Parlamentas arba netiki, jog šiuos tikslus galima pasiekti, arba mano, kad išlaidos, norint juos pasiekti, per didelės (nesvarbu, kokių padarinių tai turės mūsų palikuonims), arba atsisako pripažinti, kad juos pasiekti būtina.

Toks sprendimas skaudus kirtis visiems tiems, kurie supranta, kokį pavojų visuotinis atšilimas kelia milijardams mūsų planetos gyventojų. Jis stipriai sumažintų Komisijos ir tų Tarybos atstovų ryžtą, kurie nori, kad ES priimtų politines priemones, kurios būtinos siekiant pažaboti klimato kaitą ir išlaikyti konkurencinę Sąjungos padėtį pasaulyje. Politinė tokio sprendimo žinia galėtų sužlugdyti viltis pasiekti pažangos tarptautinėse derybose.

Mūsų galimybės

Per karą reikalai tvarkomi greitai. Randama pinigų, į biurokratiją nekreipiama dėmesio, imamasi veiksmų.

Visuotinis atšilimas – tai ne karas, kai reikia skubėti, o lėtas judėjimas pražūtin, jo padariniai bus tokie pat rimti. Pasaulio atsakas juda taip pat lėtai. Jam nesuteikiamas reikalingas prioritetas.

Tokio tipo Parlamento tekstų politinis gyvenimas lentynoje trumpas. Bendri ir paviršutiniški Europos Parlamento narių komentarai neturės didelės vertės. Vietoj to turėtume pasinaudoti šia proga ir pasiūlyti konkrečias priemones, kurias Komisija turėtų pradėti taikyti, jei norime pasiekti 2050 m. tikslo. Turėtume reikalauti, kad reikalingi pasiūlymai būtų pateikti per šio Parlamento kadenciją. Turėtume pasinaudoti šiuo pranešimu ir daryti spaudimą gerąja prasme.

Pastaba

Kompetenciją šiuo klausimu dalijamės su Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos (ITRE) komitetu, kurio išimtinai kompetencijai priklauso atsinaujinančiosios energijos, energijos vartojimo efektyvumo, energetinio saugumo, pastatų energinio naudingumo, energijos ženklavimo, padarinių energetikos sektoriui vertinimo, pažangiųjų tinklų, pažangiųjų skaitiklių, tyrimų ir inovacijų klausimai. Šis suskirstymas atsispindės pranešėjo pranešime.